

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁRSKA PRÁCA

2010

Eva Poliaková

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

**ROZVOJ ZÁKLADNÝCH KOMPETENCIÍ DIEŤAŤA
PREDŠKOLSKÉHO VEKU AKO DOLEŽITÝ
PREDPOKLAD ZVLÁDNUTIA ROLY ŽIAKA**

Bakalárska práca

Študijný program: Predškolská a elementárna pedagogika

Školiteľ: PaedDr. Tatiana Slezáková, PhD.

Oponent: PaedDr. Ružena Žarnovičanová, PhD.

Nitra 2010

Eva Poliaková

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Vyhlasujem na svoju česť, že bakalársku prácu som vypracovala samostatne na základe inštrukcií mojej konzultantky PaedDr. Tatiany Slezákovej, PhD. a s použitím literatúry, ktorú uvádzam v zozname literatúry.

Nitra 30. 04. 2010

podpis

POĎAKOVANIE

Ďakujem svojej školiteľke PaedDr. Tatiane Slezákovej, PhD. za odbornú pomoc pri spracovaní mojej bakalárskej práce.

Ďalej by som rada poďakovala všetkým , ktorý mi pomohli a podporili ma počas celej doby môjho štúdia, hlavne mojej rodine.

Nitra, máj 2010.

Abstrakt

Poliaková, Eva: Rozvoj základných kompetencií dieťaťa predškolského veku ako dôležitý predpoklad zvládnutia roly žiaka. [Bakalárska práca] / Eva Poliaková- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky. – Školiteľka: PaedDr. Tatiana Slezáková, PhD., Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár. – Nitra: PF UKF, 2010. 41s

Zámerom našej práce bolo poukázať na dôležitosť rozvíjania kľúčových kompetencií dieťaťa aby bez problémov zvládlo rolu žiaka.

V našej práci sme sa snažili vysvetliť v čom spočíva dôležitosť kľúčových kompetencií, ako sa získavajú a rozvíjajú. Zachytili sme niektoré riziká, ktoré môžu nastať u žiakov v prípade, ak nenavštevovali materskú školu, prípadne ju navštevovali len rok pred nástupom do povinnej školskej dochádzky. Cieľom bolo upozorniť na skutočnosť, že okrem rodinného prostredia v ktorom dieťa vyrastá, aj výchova a rozsah venovania sa dieťaťu v rodine vplýva na pripravenosť a zrelosť dieťaťa na školu.

Hovorí sa, že dieťa je vernou kópiou rodičov, čo vlastne znamená, že tak ako sa rodič bude stavať k problémom a riešiť ich, tak ich v budúcnosti budú riešiť aj ich deti.

Kľúčové slová: Rola žiaka, školská pripravenosť, školská zrelosť, kľúčové kompetencie, rodina, materská škola.

Abstract

Poliaková, Eva: The development of basic skills pre-school age children as a key prerequisite for managing student roles. [Thesis] / Eva Poliaková, Constantine the Philosopher University in Nitra. Faculty of Education, Department of Education. - Tutor: Mgr. Tatiana Slezáková, PhD. Degree of qualification: Graduate. - Nitra: PF UKF, 2010. 41s

The aim of our study was to highlight the importance of developing core competencies that a child easily mastered the role of pupil.

In our work we have tried to explain what is the importance of core competencies, as derived and developed. We picked some of the risks that may occur in students when does not visited nursery, where it attended only one year before joining the compulsory school attendance. The aim was to highlight the fact that in addition to family environment in which the child grows, the scope of education and addressing the child in the family affects the child's maturity and readiness for school.

It is said that the child is a true copy of parents, which actually means that as a parent is to build and solve their problems, so their future will also deal with their children.

Key words: The role of pupil, school readiness, school maturity key competence, family, nursery.

Obsah

ÚVOD	7
1. ROLA ŽIAKA A SPOLUŽIAKA	9
1.1 Charakteristika roly žiaka a roly spolužiaka.....	9
1.2 Školská pripravenosť verzus školská zrelosť.....	10
1.3 Pripravenosť na rolu žiaka a spolužiaka.....	11
2. VZDELANOSTNÝ MODEL ABSOLVENTA PREDPRIMÁRNEHO STUPŇA	14
3. ANALÝZA KĹÚČOVÝCH KOMPETENCIÍ A ICH ROZVOJ	15
3.1 Analýza kľúčových kompetencií.....	15
3.2 Rozvoj kľúčových kompetencií.....	16
3.2.1 <i>Rozvoj kognitívnej kompetencie</i>	20
4. ROZVOJ V RODINE A V MATERSKEJ ŠKOLE	22
4.1 Charakteristika a funkcie rodiny.....	22
4.1.1 <i>Výchova a rozvoj dieťaťa v rodine</i>	23
4.2 Charakteristika a funkcie materskej školy.....	28
4.2.1 <i>Metódy a formy v edukácii v predškolskom veku</i>	30
ZÁVER	37
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	39

ÚVOD

Túto tému som si vybrala z dôvodu zistenia, že mnoho detí sa ťažko adaptuje na školu, respektíve nezvláda nároky školy. Prekvapilo ma, koľko detí nezvláda rolu žiaka, ako napríklad neobsedeli do konca vyučovacej hodiny, nedokázali sa sústrediť na danú činnosť a vyrušovali. Cieľom predloženej práce bolo preniknúť hlbšie do príčin dostatočnej a nedostatočnej pripravenosti predškolača na rolu žiaka, poukázať na dôležitosť rozvíjania základných kompetencií pred nástupom do povinnej školskej dochádzky a poukázať na to, že každá nedostatočná pripravenosť sa dá odstrániť za pomoci kompetentných osôb.

Práca sa skladá zo štyroch kapitol.

V prvej kapitole som sa zamerala na charakterizovanie základných pojmov. Porovnávala som v čom spočíva rola žiaka a spolužiaka, ďalej rozdiel medzi školskou zrelosťou a pripravenosťou. Zachytila som tu kritériá pripravenosti dieťaťa na rolu žiaka, ako sú vek dieťaťa, fyzická pripravenosť, psychická pripravenosť, sociálna a emociálno-vôľová pripravenosť, ktoré je dôležité určiť pred nástupom dieťaťa do povinnej školskej dochádzky. V poslednej podkapitole prvej kapitoly som sa zamerala na školskú pripravenosť, ako aj určenia dôležitosti jej úrovne a tiež v akom rozsahu môže k pripravenosti prispieť fakt, že dieťa nenavštevovalo materskú školu, alebo ju absolvovalo len rok pred nástupom do povinnej školskej dochádzky.

V druhej kapitole som sa zamerala na profil absolventa, kde som definovala kompetencie prostredníctvom ktorých je koncipovaný profil absolventa.

Väčšiu pozornosť som venovala týmto kompetenciám v tretej kapitole, kde som analyzovala jej vznik, pojem a charakteristiky. Zároveň som obširnejšie rozobrala jednotlivé kľúčové kompetencie, ktoré sa rozvíjajú v materskej škole. Bližšie som sa venovala rozvoju kognitívnej kompetencie.

V štvrtej kapitole som sa zamerala na rodinu a jej funkcie a tiež som podrobnejšie rozobrala funkcie materskej školy. V tejto kapitole som načrtla čo rozvíjajú a aký význam majú určité hračky, kresba a činnosti venované dieťaťu

v jednotlivých vekových kategóriách v rodine. Zároveň som charakterizovala metódy, ktoré sa používajú v materskej škole a tiež som poukázala na dôležitosť hry, ktorá sa stala v predškolskej edukácii významnou náplňou tematických okruhov Ja som, Ľudia, Kultúra a Príroda v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0.

1 Rola žiaka a spolužiaka

1.1 Charakteristika roly žiaka a roly spolužiaka

Dieťa sa pri nástupe do školy dostáva do dvoch rolí, prvou rolou je rola žiaka a druhou je rola spolužiaka.

Je nesporné, že čím je dieťa lepšie pripravené čeliť všetkým zmenám, ktoré súvisia s nástupom do školy, tým bezbolestnejšie prijíma rolu žiaka a rolu spolužiaka. Dieťa sa pripravuje na tieto roly už na konci predškolského veku, kedy sa mení subjektívne prežívanie jeho budúcej pozície. (Slezáková, T. - Tirpáková, A. , 2006)

Rolu žiaka T. Slezáková, A. Tirpáková charakterizuje nasledovne (2006, s. 7) :
„ Rola žiaka je obligatórnou rolou, ktorá predstavuje komplex normatívne daného, očakávaného a požadovaného správania.“

Rolu žiaka si dieťa nevyberá, je mu pridelená po dosiahnutí istej úrovne. Je podriadenou rolou roli učiteľa, je formálnou rolou, ktorá má preňho osobný význam a pripravuje sa naň už na konci predškolského veku. Postoj dieťaťa k role sa v priebehu školskej dochádzky mení. Môžeme hovoriť o premenách roly v jednotlivých štádiách vývinu osobnosti dieťaťa a subjektívneho prežívania jeho budúcej pozície.

(Slezáková, T. - Tirpáková, A. , 2006)

Rola spolužiaka je podmienená spoluúčasťou žiaka v triede na vyučovacích hodinách i cez prestávky. V tejto role sa dieťa musí vedieť prispôbiť a spolupracovať s kolektívom.

Tieto dve roly inak prijímajú dievčatá a inak chlapci. Chlapci sú považovaní za agresívnejších, nepokojných, impulzívnych a menej usilovných. Dievčatá sú považované za tie usilovnejšie, pokojnejšie, svedomitejšie. Preto je potrebné aby rodičia a aj učitelia pristupovali inak v predkladaní požiadaviek, očakávaní aj v kritériách hodnotenia chlapcov a dievčat a s tým súvisiacou prípravou na rolu žiaka a žiačky. (Slezáková, T. - Tirpáková, A. , 2006)

Je dôležité, aby sme si uvedomili, že rola žiaka a spolužiaka je veľmi náročná. Predstavuje jedno zo zlomových období človeka. Aby ju dieťa úspešne zvládlo, je potrebná organizovaná, systematická, cieľavedomá príprava v materských školách a v rodine. Tiež nesmieme zabudnúť, že deti sú rozdielne, pochádzajú z rozdielnych

prostredí, s rozdielnou hodnotovou orientáciou svojich rodičov, s ich odlišným životným štýlom, odlišnými predstavami a očakávaniami k budúcim školákovi a majú individuálne potreby. (Kurincová, V. - Slezáková, T. , 2009)

1.2 Školská pripravenosť verzus školská zrelosť

Školská pripravenosť zdôrazňuje závislosť vstupu dieťaťa do školy nie len na rastových charakteristikách, čiže zrelosti organizmu, ale aj na úrovni fyziologickej i sociálnej stránky osobnosti dieťaťa, jeho motivácie k učeniu, pripravenosti nadväzovať kontakty. (Slezáková, T. - Tirpáková, A. , 2006)

Školskú zrelosť definuje Kačáni, V. (2004, s. 223) ako „*úroveň telesného a duševného vývinu, ktorá dieťaťu umožňuje plniť si povinnosti vo výchovno-vzdelávacom procese. O zrelosti a zrení sa hovorí v súvislosti s vývinom osobnosti. Školská zrelosť je pripravenosť na školu, spôsobilosť začleniť sa do školského prostredia.*“

Školská zrelosť zahŕňa:

1. Fyzickú zrelosť

Fyzická zrelosť je veľmi individuálna. Dnes sú vo všeobecnosti deti väčšie a vyspelejšie, ako tomu bolo v minulosti. Za orientačné považujeme priemerné hodnoty:
U dievčat- výška: 105 až 115 cm; hmotnosť: 19 až 23 kg
U chlapcov- výška: 110 až 118 cm; hmotnosť: 18 a 24 kg

2. Percepčnú a kognitívnu zrelosť

Pri percepčnej a kognitívnej zrelosti musí úroveň detského organizmu, pri začatí školskej dochádzky, dosahovať určitú úroveň vnímania a poznávania.

3. Sociálnu, emocionálnu a motivačnú zrelosť

- *Sociálna zrelosť*

V predškolskom veku sa okruh ľudí okolo dieťaťa rozširuje z rodičov na kamarátov a personál v škôlke. Preto musí byť schopný pracovať v skupine, tlmieť svoje požiadavky v snahe dosiahnuť spoločné dobro. Sociálna zrelosť sa prejavuje aj v zvládaní samoobslužných činností.

- *Emocionálna zrelosť*

Emocionálna zrelosť sa vyznačuje primeranou emočnou stabilitou. Afektované správanie ustupuje do úzadia, prejavy hnevu sú skôr iba slovného rázu, bez fyzických atakov.

- *Motivačná zrelosť*

Záujem o hru pretrváva aj v škole, no dieťa čoraz viac inklinuje k školskej práci. K správnej motivácii je vedené učiteľom, ako aj rodičmi doma. Stupeň motivácie učiť sa je na začiatku školského roku podstatne nižší ako na konci.

(Zdroj: <http://www.mamaaja.sk>)

1.3 Pripravenosť na rolu žiaka a spolužiaka

Rola žiaka si vyžaduje pripravenosť dieťaťa na jeho hlavnú činnosť, ktorou po nástupe do prvého ročníka základnej školy bude učebná činnosť. Úspešné zvládanie tejto činnosti závisí od zámernosti poznávacích procesov dieťaťa. (Kurincová, V. - Slezáková, T. , 2009)

„Dieťa musí mať určitú poznatkovú štruktúru, obsahujúcu primeraný objem konkrétnych predstáv, poznatkov o okolí svete, musí mať rozvinuté schopnosti vnímať, pozorovať, analyzovať, zovšeobecňovať určité vlastnosti predmetov a javov, odhaľovať príčiny, následky objektívnej reality.“ (Kurincová, V. - Slezáková, T. , 2009, s. 49)

Ako základné kritériá pripravenosti dieťaťa na učenie uvádzajú Slezáková, T. - Tirpáková, A. , (2006, s. 9) nasledovné:

- „ *Vek vstupu dieťaťa do školy spojený s istým stupňom maturácie centrálného nervového systému*

- *Fyzická pripravenosť*

- *Psychická pripravenosť*

- *Sociálna pripravenosť*

- *Emocionálno- vôľová pripravenosť“*

Je dôležité určiť úroveň školskej pripravenosti dieťaťa na začiatku jeho nástupu do školy, lebo je dokázané, že nedostatočne pripravené deti majú adaptačné ťažkosti, zdravotné problémy a následkom toho je dieťa v škole neúspešné. (Slezáková, T. - Tirpáková, A. , 2006)

„Tým, že určíme úroveň pripravenosti dieťaťa na školu, odhalíme nedostatky v jeho vývoji, môžeme sústrediť pozornosť na efektívnejší výber prostriedkov, metód výchovy, vytváranie optimálnych podmienok na rozvoj predpokladov dieťaťa v súlade s jeho osobitosťami.“ (Slezáková, T. - Tirpáková, A. , 2006, s. 9)

Vek vstupu dieťaťa do školy

V našich podmienkach je dieťa pripravené na vstup do základnej školy po dovŕšení šiestich rokov do 1. septembra. Vek vstupu dieťaťa do školy je dôležitým kritériom, avšak, nemôžeme ho považovať za jediné pri posudzovaní školskej pripravenosti. Je dôležité, aby sme posudzovali pripravenosť dieťaťa komplexne: fyzicky, psychicky, sociálne a citovo.

Fyzická pripravenosť

Tempo rozvoja u každého dieťaťa je individuálne. Najčastejšie, ale súčasne najmenej dôležitým kritériom fyzickej pripravenosti je výška a hmotnosť. Dieťa so slabou telesnou konštitúciou môže byť často unavené a príliš nízke dieťa môže byť predmetom výsmechu, čo môže mať za následok pocit menejcennosti, adaptačné ťažkosti, úbytok hmotnosti. (Slezáková, T. - Tirpáková, A. , 2006)

„Deti, ktoré trpia závažnou chronickou chorobou, prípadne majú oslabený imunitný systém, bývajú často choré a pri nevhodnom prístupe učiteľa i rodičov môžu mať vážne adaptačné ťažkosti.“ (Slezáková, T. - Tirpáková, A. , 2006, s. 14)

Psychická pripravenosť

Aby dieťa zvládlo rolu žiaka je nevyhnutným predpokladom jeho psychická pripravenosť. Je to pripravenosť dieťaťa na učebnú činnosť, ktorá predpokladá istú úroveň rozvoja motivačnej sféry dieťaťa a dostatočný stupeň zámernosti psychických procesov, ktoré podmieňujú vznik vnútornej pozície školáka. (Slezáková, T. - Tirpáková, A. , 2006)

Sociálna pripravenosť

Sociálnu pripravenosť dieťaťa chápeme ako schopnosť adaptácie na špecifické podmienky školského prostredia. (Zdroj: <http://www.zsmartinskaza.edu.sk>)

Dieťa je sociálne pripravené, ak vie byť samostatné, je schopné začleniť sa do kolektívu, vie spolupracovať, nie je agresívne, je schopné bez negatívnych citových zážitkov určitý čas a bez blízkych osôb pochopiť seba v roli žiaka, rešpektuje pravidlá a vie sa správne orientovať v určitých sociálnych situáciách.

Emocionálno- vôlová pripravenosť

Dieťa je emocionálno- vôlovo pripravené ak je emocionálne stabilné, odolné voči frustrácii, schopné prijať neúspech, je schopné odložiť bezprostredné splnenie želaní, vie vydržať bez mamy, vie sa ovládať, vydrží 30 minút sedieť, dávať pozor, nerozprávať sa, nerobí mu väčšie ťažkosti vystupovať pred druhými, má stálejšie záujmy, má pozitívny vzťah k povinnostiam. (Zdroj: <http://www.alenaz.estranky.sk>)

V súčasnosti je viac detí, ktoré prichádzajú do prvého ročníka základnej školy nepripravené, z dôvodu, že nenavštevovali materskú školu, alebo ju absolvovali len rok pred nástupom do prvého ročníka. Tieto deti sa nebudú vedieť, alebo sa len ťažko prispôbia požiadavkám školy, preto je vhodné aby sme dieťa odporučili na psychologické vyšetrenie za cieľom posúdenia školskej pripravenosti. Ak včas diagnostikujeme problémy alebo nedostatky, je možná ich korekcia a dieťa sa ľahšie vyrovná s novou rolou a bude pripravené zvládať nároky školy.

2 Vzdelanostný model absolventa predprimárneho stupňa

V súvislosti s tým, že aj materské školy sa stali školami poskytujúcimi stupeň predprimárneho vzdelania, existuje už aj profil absolventa materskej školy. Je zadaný v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 (2008, s. 7) nasledovne:

„Absolvent predprimárneho vzdelávania získa poznatky a schopnosti, ktoré majú význam vo vzťahu k propedeutike (základom) kultúrnej, čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti.

Absolvent predprimárneho vzdelania je pripravený na vstup do primárneho vzdelávania v základnej škole a na ďalší aktívny život v spoločnosti.“

Profil absolventa je koncipovaný prostredníctvom psychomotorických kompetencií, osobnostných kompetencií, sociálnych kompetencií, komunikatívnych kompetencií, kognitívnych kompetencií, učebných kompetencií a informačných kompetencií dieťaťa. Vymedzenie kompetencií treba chápať relatívne, keďže v predškolskom období ide o dosahovanie základov týchto kompetencií.

„ Formovanie základov kľúčových kompetencií v predškolskom veku je smerovaním, ktorého cieľom je dosiahnuť školskú pripravenosť a získať základy pre rozvíjanie schopnosti učiť sa a vzdelávať sa po celý život. „ (Štátny vzdelávací program ISCED 0, 2008, s. 7)

Profil absolventa – vzdelanostný model absolventa nižšieho sekundárneho stupňa je založený na kľúčových kompetenciách, nadväzujúc na spôsobilosti získané v priebehu predchádzajúceho primárneho vzdelávania. Na získanie profilu absolventa je potrebné, aby dieťa dosiahlo v závere predškolského veku základy kľúčových kompetencií. (Zdroj: <http://www.hnonline.sk>)

3 Analýza kľúčových kompetencií a ich rozvoj

3.1 Analýza kľúčových kompetencií

V súčasnosti sa v súvislosti so zmenami v slovenskom školstve stretávame stále častejšie s pojmom kompetencie, kľúčové kompetencie. Pojem kľúčové kompetencie vznikol približne v 70-tych rokoch 20. storočia v oblasti ekonómie, do oblasti vzdelávania sa však dostal v 90-tych rokoch 20. storočia. Kompetencie vychádzajú z Odporúčania Európskeho parlamentu a Európskej rady z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie pod číslom 2006/962/ES.

Jednotne uznaná a prijatá definícia pre kľúčové kompetencie zatiaľ neexistuje. Európska komisia definuje kompetencie ako „ *Prenosný a multifunkčný súbor vedomostí, zručností a postojov, ktoré potrebuje každý jedinec pre svoje osobné naplnenie a rozvoj, pre zapojenie sa do spoločnosti a úspešnú zamestnateľnosť.* „

Blaško, M. (2010, s. 32) definuje kľúčové kompetencie nasledovne: „*Kľúčové kompetencie je zvnútornený, vzájomne prepojený súbor nadobudnutých vedomostí, zručností, schopností, postojov a hodnotových orientácií, ktoré sú životne dôležité pre kvalitný rozvoj osobnosti jednotlivca, jeho aktívne zapojenie sa do spoločnosti, efektívne uplatnenie v zamestnaní a pre jeho celoživotné vzdelávanie.* (Zdroj:<http://web.tuke.sk>)

Existujú aj ďalšie definície (pozri Belz, H. - Siegrist, M., 2001, ; Sundberg, N. D. a kol., 1978, ; Romainville, M., 1996, Perrenoud, P., 2000) pre kľúčové kompetencie, ale väčšina odborníkov sa zhoduje v tom, že kompetencie si má osvojiť každý človek už počas školského vzdelávania a rozvíjať ich počas celého života. Aj uvedené definície sa v základe zhodujú a teda, že kľúčové kompetencie sú univerzálne, nadčasové a sú uplatniteľné pre prax. Človekovi, ktorý ich ovláda by mali napomôcť pružne reagovať na zmeny na trhu práce a umožniť mu sa im rýchlo prispôbiť.

Charakteristiky kľúčových kompetencií:

1. *Majú činnosťny charakter*, čiže kľúčové kompetencie sa formujú na základe osobnej praktickej skúsenosti a činnosti a zároveň je pripravená realizovať sa v praxi.
 2. *Sú komplexným celkom*, čiže zahŕňa vedomosti, zručnosti, postoje a ďalšie zložky, ktoré doteraz boli vnímané viac samostatne.
 3. Kompetencie *majú procesúlny charakter*, mení svoju kvalitu počas celého života, má schopnosť stále sa rozvíjať.
 4. *Sú dynamické a rozvinuté na rôznej úrovni*.
 5. *Sú výsledkom formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania*.
- (Zdroj: <http://www.statpedu.sk>)

S pojmom kľúčové kompetencie, veľmi úzko súvisí aj pojem stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti, ktoré predstavujú spôsob a postup, ako rozvíjať kľúčové kompetencie detí, ktoré majú získať v materskej škole, aby boli schopné a pripravené vzdelávať sa ďalej v základnej škole a následne v ďalšom období. Kompetencie detí sa rozvíjajú len prostredníctvom zmysluplnej a cieľavedomej výchovno-vzdelávacej činnosti.

(Zdroj: <http://www.zvedaveslniecka.estranky.sk>)

3.2. Rozvoj kľúčových kompetencií

Kľúčové kompetencie sa u detí rozvíjajú bez ohľadu na obsah vzdelávania a rozvíjajú sa len vtedy, ak konkrétna činnosť má pre dieťa zmysel, ak dieťa má možnosť pokusom a omylom skúšať a robiť čo dokáže, čo vie a zároveň má možnosť hodnotiť výsledky vlastnej činnosti, vlastného konania. Úspech rozvíjania kompetencií detí je závislý od poskytovania permanentnej ale najmä objektívnej spätnej väzby učiteľa učiacemu sa dieťaťu. (Zdroj: <http://www.zvedaveslniecka.estranky.sk>)

Podľa Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0 v materskej škole rozvíjame tieto kompetencie:

1. Psychomotorické kompetencie

Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania:

- používa v činnosti všetky zmysly,
- ovláda pohybový aparát a telesné funkcie,
- prejavuje túžbu a ochotu pohybovať sa,
- ovláda základné lokomočné pohyby,
- používa osvojené spôsoby pohybových činností v nových, neznámych, problémových situáciách,
- využíva globálnu motoriku prekonávaním prírodných a umelých prekážok,
- prejavuje grafomotorickú gramotnosť,
- správa sa ohľaduplne k svojmu zdraviu a k zdraviu iných,
- prejavuje pozitívne postoje k zdravému životnému štýlu.

2. Osobnostné kompetencie:

a, Elementárne základy sebauvedomenia:

- uvedomuje si vlastnú identitu,
- prejavuje v správaní vzťah k sebe a k iným,
- vyjadruje svoje pocity a hodnotí svoj vlastný aktuálny citový stav, odhaduje svoje možnosti a spôsobilosti,
- správa sa sebaisto v rôznych situáciách,
- uvedomuje si dôsledky svojho správania vzhľadom na iné osoby.

b, Elementárne základy angažovanosti:

- presadzuje sa z ohľadom na seba aj druhých,
- obhajuje seba a iných, chorých, osoby so zdravotným znevýhodnením, slabých a bezbranných,
- zaujíma sa o dianie v rodine, v materskej škole a v bezprostrednom okolí.

3. Sociálne (interpersonálne) kompetencie:

- pozerá sa na svet aj očami druhých,
- správa sa empaticky k svojmu okoliu,
- správa sa v skupine, kolektíve podľa spoločenských pravidiel a noriem,
- hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, kolektíve,
- plánuje, organizuje a hodnotí činnosť,

- zotrvá v hre a inej činnosti a dokončí ju,
- preberá spoluzodpovednosť za seba i za činnosť skupiny,
- nadväzuje spoločensky prijateľným spôsobom kontakty s druhými a udržiava s nimi harmonické vzťahy,
- rieši konflikty s pomocou dospelých alebo samostatne,
- pomáha druhým s pomocou dospelého, aj samostatne,
- akceptuje a rešpektuje multikultúrne odlišnosti detí a dospelých,
- prejavuje ohľaduplnosť k svojmu prostrediu.

4. Komunikatívne kompetencie:

- vedie monológ, nadväzuje a vedie dialóg a rozhovor s deťmi i dospelými,
- počúva aktívne a s porozumením myšlienky a informácie z rôznych médií,
- vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky, názory,
- reprodukuje oznamy, texty,
- volí primeraný, kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu,
- komunikuje osvojené poznatky,
- prejavuje predčitateľskú gramotnosť,
- chápe a rozlišuje, že niektorí ľudia sa dorozumievajú aj inými jazykmi.

5. Kognitívne kompetencie:

a, Základy riešenia problémov

- hľadá a objavuje súvislosti medzi jednotlivými informáciami, objavuje tie, ktoré sú nápomocné pri riešení problému,
- rieši samostatne alebo s pomocou učiteľa problémy v osobnej a spoločenskej rovine,
- rieši jednoduché problémové úlohy,
- uplatňuje v hre a rôznych situáciách matematické myslenie.

b, Základy kritického myslenia

- porovnáva podobnosti a rozdiely predmetov, javov, osôb, atď.,
- odôvodňuje svoje názory, prejavuje postoje, vyslovuje jednoduché úsudky,
- hodnotí spontánne a samostatne vo svojom bezprostrednom okolí, čo sa mu páči/ nepáči, čo je správne/ nesprávne, čo je dobré/ zlé na veciach, osobách, názoroch.

c, Základy tvorivého myslenia

- uplatňuje vlastné predstavy pri riešení problémov,

- nachádza neobvyklé odpovede alebo riešenia,
- objavuje a nachádza funkčnosť vecí, predstáv alebo myšlienok, uvedomuje si ich zmeny,
- objavuje algoritmus riešenia úloh pokusom a omylom alebo podľa zadávaných inštrukcií, odstraňuje prípadnú chybu.

6. Učebné kompetencie:

- prejavuje zvedavosť a spontánny záujem o spoznávanie nového,
- využíva primerané pojmy, znaky a symboly,
- pozoruje, skúma experimentuje,
- objavuje a hľadá súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami,
- aplikuje v hre, rôznych aktivitách a situáciách získané poznatky a skúsenosti,
- kladie otázky a hľadá odpovede, aby porozumelo obklopujúcemu svetu vecí, javov, dejov a vzťahov,
- učí sa spontánne /vlastnou zvedavosťou/ aj zámerne /pod vedením učiteľa/,
- vyvíja vôľové úsilie v hre a inej činnosti,
- prekonáva prekážky v učení,
- plánuje a organizuje si optimálne prostredie na činnosť,
- prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení,
- hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, uznáva aj výkon druhých, zvláda základy učenia sa na základe osobnej motivácie,
- naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami,
- sústreď sa primerane dlhý čas na hru a na zámernú riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť.

7. Informačné kompetencie

- prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií,
- využíva rôzne zdroje získavania a zhromažďovania informácií aj mimo materskú školu.

(Štátny vzdelávací program ISCED 0 - predprimárne vzdelávanie, 2008, s. 8 - 11)

3.2.1 Rozvoj kognitívnej kompetencie

Kognitívna kompetencia sa spája so schopnosťou kriticky myslieť a riešiť efektívne problémy využívajúc sieť kognitívnych schopností a procesov, čo človeku umožňuje rozumieť a orientovať sa v informačnom svete.

„V súčasnosti do popredia dostáva potreba sústrediť sa na tie psychologické otázky skúmania individuálnych rozdielov v učení a osobnosti, ktoré sa spájajú s pojmom kognitívny štýl. Kognitívne štýly sú charakteristické spôsoby, ktorými ľudia vnímajú, zapamätávajú si informácie, myslia, riešia problémy, rozhodujú sa.“ (Verešová, M., 2007, s. 21)

Človek sa omnoho jednoduchšie učí ak majú veci, ktoré sa učí určitú logiku, sú s niečím spojené, niečo mu pripomínajú. (Verešová, M., 2007, s. 24)

Preto si niektorí ľudia veľmi účinne vytvárajú mnemotechnické pomôcky, čiže si vytvárajú básničky, vety a súvislosti, ktoré mu napomáhajú zapamätať si nesúvisiace a nelogické informácie. Mnemotechnika využíva ľudskú predstavivosť.

Jednou z metód na urýchlenie učenia sa je metóda PQRS, ktorá je najznámejšia technika na zlepšovanie pamäti a je zameraná na zlepšenie schopnosti človeka študovať a zapamätať si materiál obsiahnutý v učebnici.

Zelina (1996) poukazuje na možnosť zlepšenia myslenia a riešenia problémov pomocou využitia nasledujúcich metód:

1. Metóda algoritmov a heuristiky- algoritmy a heuristiky sú určité scenáre postupov, organizovanie myslenia a riešenia problémov za účelom efektívnejšej, racionálnejšej práce.

Heuristika DITOR sa skladá z nasledujúcich krokov pri tvorivom riešení problémov:

D- definuj problém

I- informuj sa

T- tvor riešenia

O- ohodnot' riešenia

R- realizuj riešenie

2. Metóda tezaurov- je metóda, kde sa učí robiť si poznámky z textov, robiť si oporné body, kľúčové slová a hlavné myšlienky pre prejav, a systematizovať oporné body, slová do celkov.

3. Metódy na rozvoj metakognitívnych zručností- sú zručnosti, ktoré sa majú cvičiť od detstva, a ich základom je práca v dvoch plánoch, sebamonitorovanie, sebaovládanie a sebaregulácia. Je to proces zlepšovania schopnosti poznať seba samého a svoje myšlienkové a citové postupy pri nejakej činnosti.

4. Metóda persuázie práce s informačnými fondami- základom tejto metódy je uviesť tézu a k téze argument. Základom tézy je informácia, ktorá má svoju psychologickú, informačnú a logickú stránku. Pri formulovaní téz je dôležitá komunikatívnosť informácie a formulovanie antitéz čiže komunikatívnosti. (Verešová, M., 2007)

Kľúčové kompetencie získavame hlavne pri vzdelávaní, mali by sme si ich osvojiť do ukončenia povinnej školskej dochádzky a majú vytvárať východisko pre ďalšie vzdelávanie ako súčasť celoživotného učenia sa. V pedagogických dokumentoch kľúčové kompetencie predstavujú dlhodobé ciele, ktoré je potrebné transformovať, rozbaľiť a aplikovať do cieľov špecifických, spojených s učivom a ďalšími prostriedkami na rozvoj kľúčových kompetencií. (Zdroj:<http://web.tuke.sk>)

4 Rozvoj v rodine a v materskej škole

4.1 Charakteristika a funkcie rodiny

Rodina je primárna sociálna skupina, v ktorej prevažujú osobné vzťahy a súčasne je sociálna inštitúcia, ktorá má svoje vlastné pravidlá a je viazaná platnými zákonmi spoločnosti. Rodina je prvá skupina, ktorej členom sa človek stáva hneď po svojom narodení. Rodina zabezpečuje rovnováhu medzi emocionálnymi potrebami členov a prostriedkami na ich uspokojovanie, a taktiež naplňuje potreby lásky, istoty, spolupatričnosti, súcitu, úspechu a bezpečnosti. Členovia rodiny sa riadia ustálenými vzormi správania sa a každý člen rodiny plní určitú sociálnu úlohu. (Ďurič, L., - Bratská, M., et. al., 1997)

Funkcie rodiny:

1. Biologická funkcia

Biologická funkcia je historicky najstaršia a najdôležitejšia. Zahŕňa dve zložky: uspokojovanie pohlavného pudu a biologickú reprodukciu obyvateľstva. Medzi poruchy biologickej funkcie patrí bezdetnosť, neplánované rodičovstvo a mnohodetnosť.

2. Ekonomická funkcia

Cieľom ekonomickej funkcie je udržať životaschopnosť rodiny a zabezpečenie základných životných potrieb. Táto funkcia ovplyvňuje všetky ostatné funkcie a spôsob života každého člena rodiny.

3. Výchovno-socializačná funkcia

Socializácia je prechod od vedomia JA k vedomiu MY. Ide o utváranie celkovej osobnosti človeka, formuje jeho názory, vlastnosti a postoje, usmerňuje jeho zvyky a návyky, správanie i konanie, vychádza zo spoločenských cieľov a je dôležitá najmä v prvých rokoch života dieťaťa. Cieľom tejto funkcie je pripraviť deti pre budúci samostatný život v spoločnosti.

4. Emocionálna funkcia

Rodina je miestom citového zázemia, má nenahraditeľný význam z hľadiska celkového vývinu dieťaťa, zahŕňa starostlivosť o deti a zabezpečuje svojim členom ochranu v rozmanitých životných situáciách, v tejto oblasti nemožno rodinu nahradiť žiadnymi inými inštitúciami ani formami spolužitia.

5. Odpočinková a regeneračná funkcia

Odpočinková a regeneračná funkcia poskytuje rodine pocit imunity a bezpečia, starostlivosť a ochranu, duševnú oporu v ťažkých životných chvíľach, zvládanie stresu a neúspechov.

Višňoský vymedzuje nasledovné funkcie rodiny:

- biologickú funkciu
- ekonomickú funkciu
- výchovnú funkciu
- psychohygienickú a emocionálnu funkciu
- ochrannú funkciu
- socializačnú funkciu
- rekreačnú funkciu

(Zdroj: www.fedu.uniba.sk)

Rodinné prostredie vplýva na formovanie jedinca. Je to prostredie, v ktorom majú na dieťa najväčší vplyv rodičia potom súrodenci a napokon starí rodičia, príbuzní a známi. Vplýva na deti priamo, alebo nepriamo tým, že dieťa formuje konkrétna atmosféra v rodine. Príprava detí na školu leží najmä na pleciach rodiny. Dieťa potrebuje mať dobré vzťahy v rodine, aby si vedelo vytvoriť dobrý vzťah aj k učiteľovi a k spolužiakom, má poznať morálne a etické hodnoty, malo by si zvyknúť plniť určité drobné povinnosti v domácnosti.

4.1.1 Výchova a rozvoj dieťaťa v rodine

Dieťa rozvíja svoje schopnosti už pri hrách. Hračky sú dôležitým spoločníkom dieťaťa, rozvíjajú si ňou predstavivosť a aj jemnú motoriku a zároveň sa učia poznávať svet a fungovanie ľudskej spoločnosti. Aktivitu dieťaťa musíme založiť na jeho spontánosti a záujme. Každú činnosť musíme deliť na krátke časové úseky a striedať ich s chvíľkami odpočinku a odreagovania. Prostredie dieťaťa a jeho interakcia s ním by mali byť také, aby ubudlo podnetov, ktoré ho rušia a rozptyľujú a sú zdrojom konfliktov. Neskôr sa deti zaujímajú o kocky a stavanie rôznych veží z nich. Najskôr mu to musíme ukázať, potom sa o to pokúsi sám a jeho zručnosť sa bude rozvíjať. Šesťmesačné dieťa už rozlišuje predmety, chytá svoje hračky a kladie si ich do úst, aby

sa s nimi lepšie oboznámilo. Musia sa vecí dotýkať, poznávať ich. Takto sa deti zoznamujú s okolím. Medzi prvé hračky dieťaťa patria detské hrkálky, ktoré podporujú hmat a vnímanie sluchu. Pre tento vek sú vhodné aj rôzne kolotoče nad postieľkou. Deti sledujú pohyb hračiek a sústredujú sa na ne. V neskoršom dojčenskom veku sa už dokážu pohrať aj s loptičkami rôznej veľkosti. Hračka má priniesť dieťaťu radosť a zábavu, rozvíjať jeho schopnosti. (Zdroj: <http://www.rodiciaaja.sk>)

Didaktické hračky

Didaktické hračky sú také hračky, ktoré rozvíjajú určité vlastnosti, vedomosti, zručnosti alebo schopnosti dieťaťa. Musia však byť primerané veku, bezpečné a pútavé, aby si k nim dieťaťko našlo cestu, rado sa s nimi hralo a niečo nové sa aj naučilo.

Didaktické hračky podľa veku dieťaťa môžeme rozdeliť nasledovne:

0 - 1 rok

V tomto veku sú pre dieťa vhodné hračky ako,

- kolotoč nad postieľku, ktorý hrá tichú melódiu a stimuluje zrak i sluch dieťaťa,
- hrkálky, pískacie hračky a figúrky, ktoré sa dieťa učí uchopiť a manipulovať s nimi, pričom rozvíjajú jeho motoriku,
- hrazdička s pestrou dekou na lezenie, ktorá rozvíja hrubú i jemnú motoriku dieťaťa,
- hračky s hudobnými a svetelnými efektmi, ktoré podnecujú deti k tvorivej hre,
- kocky, jednoduché stavebnice a vkladáčky, ktoré nútia dieťa premýšľať,
- lopta, valec na lezenie, detský bubon, ktoré podporujú detskú zručnosť,
- knihy, leporelá, plastové knižky, gumové leporelá do vane, či knižky so zvukom, ktoré rozvíjajú detskú kreativitu, fantáziu a predstavivosť, rovnako aj slovnú zásobu,
- hojdačky, odrážadlá, ktoré učia dieťa udržiavať rovnováhu.

2 - 3 roky

Dieťa v tomto veku potrebuje o niečo zložitejšie hračky, aby ho zaujali a tiež aby neustále napreďovalo vo vývine. Dieťa sa totiž najintenzívnejšie učí formou hry a napodobňovania dospelých. Vhodné sú tieto hračky:

- hračky na ťahanie za sebou, pri ktorých si dieťa zdokonaľuje chôdzu,
- bábika na obliekanie, kde si dieťaťko trénuje rôzne úkony, ako zapínanie zipsov, gombíkov, šnurovanie a podobne,
- vkladáčky a zatíkačky geometrických tvarov,
- autíčka a vláčiky s jednoduchou dráhou, najlepšie aj so zvukom a svetelnými efektmi,

- jednoduché a veľké drevené puzzle, kocky s obrázkami,
- vekuprimované stavebnice,
- rozprávkové knižky s nie príliš dlhým textom a pestrými obrázkami,
- tabuľky na kreslenie, modelovacia hmota s náradím,
- hračky do vody, hračky do piesku.

od 3 rokov

Od troch rokov je dieťa už pomerne samostatné a postupne začína inklinovať k niektorým hračkám a o iné, naopak, nejaví záujem. O ďalší rozvoj sa postarajú:

- zložitejšie stavebnice, motorické labyrinty,
- bábiky s príslušenstvom, kuchynky, izbičky, domčeky pre dievčatá,
- autodráhy, vlakové dráhy, náradie, farmy so zvieratkami pre chlapcov,
- bábkové divadielko,
- detský bicykel, kolobežka, trampolína,
- náučné hračky, pomocou ktorých sa dieťa učí rozpoznávať geometrické tvary, číslice a písmená,
- plastelína, farby na sklo, prstové farby, farbičky na telo, kriedy na chodník, pečiatky a podobne,
- lopty a detské športové potreby,
- spoločenské hry s jednoduchými pravidlami, ktoré trénujú detskú pamäť a myslenie,
- knižky s obľúbenou tematikou.

Čím bude dieťa staršie, tým sa bude okruh jeho záujmov zužovať a špecifikovať.

(Zdroj: <http://www.zena.atlas.sk>)

Predškolský vek

Predškolský vek je obdobie hier a kamarátstva, prevládajú v ňom námetové a pohybové hry, najlepšie v rámci kolektívu detí. V tomto veku dieťa ocení stavebnice, domino, pexeso, karty, rôzne mozaiky a skladačky. Učí sa používať farby, štetce, nožničky, lepidlá, omaľovánky, vystrihovačky. Dieťa v predškolskom veku sa naučí už bicyklovať, kolobežkovať, lyžovať a plávať. Vhodné sú pre nich najmä stavebnice a hračky, pri ktorých sa dieťaťu nechá široký priestor na jeho fantáziu. Rozvoj osobnosti dieťaťa nezávisí od množstva hračiek, ale od toho koľko času mu venujeme a ako často a dlho sa s ním hráme. Dieťa hračkami vníma farby, počuje nové zvuky, rozvíja svoje poznanie a myslenie. Hračka motivuje dieťa k spolupráci, podporuje jeho sústredenie a

učí ho určitému poriadku a pravidlám.

(Zdroj: <http://www.rodiciaaja.sk>)

Hra má v živote dieťaťa veľký význam. Ako sa dieťa prejavuje vo voľnej hre, tak sa neskoršie bude prejavovať v práci. Aj v hre treba dieťa viesť k samostatnosti a pestovať jeho tvorivú fantáziu až k postupnému zapájaniu do práce a do činnosti dospelých - najprv v podobe hry a potom takou činnosťou, ktorá je veku dieťaťa primeraná a ktorú zvládne. Zároveň v ňom vypestúvame zmysel pre poriadok, čistotu a vedieme ho k samostatnej práci.

V rozvoji dieťaťa je dôležitá taktiež kresba, detská kresba umožňuje zachytiť celý proces vývinového zdokonaľovania sa dieťaťa. Je náročná z hľadiska pozornosti a pamäťových schopností. Z jemnomotorických pohybov a koordinácie pohybov rúk s pohybmi očí sa dá predpovedať úspešnosť a radosť pri náuke písania. Dieťa by malo vedieť obkresľovať predlohy, kresliť tvary podľa pamäti. (Zdroj: <http://www.rodinka.sk>)

Kresba slúži aj na odhad úrovne rozumových schopností. Na tieto účely môžeme detskú kresbu využívať len v predškolskom a mladšom školskom veku. Aby sme mohli z kresby zistiť úroveň rozumových schopností, musíme brať do úvahy aj úroveň a integráciu jednotlivých funkcií, ktoré sú pre rozvoj kresliarskych schopností nevyhnutné. Ide o primerane rozvinuté zrakové vnímanie, senzomotorickú koordináciu, a jemnú motoriku. Kresba ukazuje, ako dieťa vníma svet, ako o ňom rozmýšľa, ako ho chápe. Pre batoláta je atraktívny už len sám pohyb spojený s čmáraním. Uspokojuje ich oveľa viac ako samotný výsledok. Až neskôr sa začínajú zaujímať o to, čo vytvorili. Ako sa poznávacie funkcie rozvíjajú, dieťa zistí, že táto aktivita môže slúžiť ako prostriedok k zobrazeniu niečoho. Dieťa kresbou vyjadruje svoj postoj k objektu, preto v nej môžu prevažovať subjektívne dôležité znaky alebo to, čo o objekte v danom vývinovom období vie. Ku koncu predškolského veku sa kresby stále viac a viac podobajú skutočnosti. Dieťa kreslí to, čo vidí. Je to fáza detského realizmu. Táto premena odráža rozvoj detského poznania, nástup konkrétneho logického myslenia, rozvoj percepcie a diferencovanie zrakového vnímania.

Autorka Mgr. Lucia Čopíková vo svojom článku uvádza, že „*detská kresba obsahuje veľa znakov, na základe ktorých môžeme usudzovať emočné prežívanie, reagovanie, temperament, vzťahy a postoje dieťaťa. Tu sú niektoré príklady: veľmi malú postavu kreslia deti neisté, úzkostné. Veľmi veľkú zase sebakresadujúce sa deti, niekedy so sklonom až k*

agresívnemu reagovaniu. Nápadne malá hlava je považovaná za signál celkovej nevyrovnanosti, prázdne oči môžu znamenať poruchu vzťahov s okolím. Chýbanie trupu signalizuje odmietanie vlastného tela. Krátke alebo deformované ruky naznačujú komunikačné problémy. Nohy sú symbolom rovnováhy – ak chýbajú alebo sú deformované, môžu naznačovať neistotu či nezakotvenosť.“

Z detskej kresby môžeme zistiť:

1. orientačné informácie o celkovej úrovni rozumových schopností dieťaťa,
2. úroveň vývinu jemnej motoriky a vizuálnej perciepcie,
3. spôsob citového prežívania, aktuálne citové ladenie, tendenciu k emočnému reagovaniu, temperament,
4. určité špecifické vzťahy a postoje, ktoré dieťa niekedy nechce alebo nedokáže prejaviť inak.
5. kreativitu dieťaťa.

(Zdroj: <http://zdravedieta.rodinka.sk>)

V rodine sa formujú základy osobnosti, intelektuálne, sociálne a kultúrne charakteristiky. Dôležitou úlohou rodiny je vytváranie prostredia, v ktorom si dieťa postupne vytvára správny vzťah k hodnotám a rozvíja všetky stránky svojej osobnosti. Ostatné inštitúcie majú s rodinou spolupracovať, ako aj materské školy.

4.2 Charakteristika a funkcie materskej školy

Materská škola je prístupná pre deti vo veku od 2 do 6 rokov. Poskytuje dieťaťu bohaté stimulačné prostredie a premyslené pedagogické pôsobenie pre komplexný rozvoj jeho osobnosti.

Základnými cieľmi inštitucionálnej predškolskej výchovy je naplňovať potrebu dieťaťa po sociálnom kontakte s rovesníkmi, uľahčiť dieťaťu plynulú adaptáciu na zmenené prostredie, systematicky a cieľavedome rozvíjať osobnosť dieťaťa v oblasti psychomotorickej, poznávacej, sociálnej, emocionálnej a morálnej. Inštitucionálna predškolská výchova nadväzuje na výchovu dieťaťa v rodine, dopĺňa ju o systematickú, cieľavedomú výchovu a vzdelávanie orientované na osobnostný rozvoj dieťaťa, ktoré získa všetky predpoklady na zvládnutie požiadaviek v základnej škole. Súčasťou predškolskej výchovy je cieľavedomá príprava dieťaťa do základnej školy. Výchova a vzdelávanie v materských školách sa uskutočňuje podľa vzdelávacích programov. Vzdelávacími programami sú štátny vzdelávací program a školský vzdelávací program.

Dňa 19. júna 2008 gremiálna porada ministra schválila Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie, ktorý je prvým stupňom dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov. Je najvyšším platným kurikulárnym dokumentom, ktorý definuje požiadavky spoločné pre všetky deti navštevujúce materskú školu. Určuje základné minimum, ktoré garantuje štát prostredníctvom materskej školy a učiteliek, ktoré spĺňajú podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti. Je východiskom na vytvorenie školských vzdelávacích programov konkrétnych materských škôl.

V súlade s § 161 ods. 27 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa výchova a vzdelávanie detí v materských školách uskutočňuje podľa školských vzdelávacích programov.

(Zdroj: <http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=34>)

Funkcie materskej školy:

1. Pedagogická funkcia:

Pedagogická funkcia zabezpečuje výchovu a vzdelávanie, učenie, rozvoj osobnosti dieťaťa, proces výučby na odbornej a profesionálnej úrovni. Nadväzuje na výchovnú funkciu rodiny, nenahrádza ju, ale obohacuje o cieľavedomú a systematickú činnosť v súlade s individuálnymi a vekovými osobitosťami dieťaťa predškolského veku.

2. Preventívna, diagnostická funkcia:

Preventívna a diagnostická funkcia poukazuje na to aby sme dieťa rešpektovali ako neopakovateľnú, jedinečnú osobnosť, realizovali preventívne programy a včasne odhaľovali a korigovali poruchy mentálneho i fyzického rozvoja.

3. Poradenská funkcia:

Poradenská funkcia poskytuje odbornú-metodickú pomoc rodičom i vzájomne učiteľkám pri výchove a vzdelávaní detí.

4. Kultúrna a multikultúrna funkcia:

Kultúrna a multikultúrna funkcia slúži na usmerňovanie kultúrnych aktivít, ako príprava na zoznámenie sa a rešpektovanie jednotlivých prvkov kultúry rozvíjajúcej sa multikultúrnej spoločnosti.

5. Kompenzačná funkcia:

Kompenzačná funkcia zahŕňa korigovanie rozdielov individuálnej diferenciacie dieťaťa v rámci inkluzívnej výchovy a sociokultúrne znevýhodneného prostredia.

6. Sociálna funkcia:

Sociálna funkcia zahŕňa rešpektovanie a zabezpečovanie každodenných potrieb dieťaťa v sociálnych oblastiach prvou výchovno-vzdelávacou inštitúciou ako prvým spoločenstvom detí.

7. Psychologická funkcia:

Psychologická funkcia slúži na rešpektovanie, podporovanie a rozvíjanie charakteristického, jedinečného, individuálneho duševného vývinu dieťaťa.

8. Ekonomická funkcia:

Ekonomická funkcia zahŕňa podporovanie potrieb dieťaťa vo vzťahu k ľudskej práci, efektívne vynaloženie finančných prostriedkov na predškolské vzdelávanie je predpokladom zníženia finančných prostriedkov na neskoršie vzdelávanie na vyšších stupňoch a lepšej úspešnosti žiakov.

(Zdroj: <http://www.rokovania.sk>)

4.2.1 Metódy a formy v edukácii v predškolskom veku

Metóda je koordinovaný systém činností učiteľa a dieťaťa, ktorý je zameraný na dosiahnutie výchovných a vzdelávacích cieľov pri rešpektovaní didaktických zásad. Metódy majú byť prispôsobované zvláštnostiam, špecifikám, osobitostiam dieťaťa v období detstva. V materskej škole má učenie sa a poznávanie pre dieťa rys aktívneho riešenia problémov a situácií formou monitorovanej hry. (Zdroj: www.spv-zv.sk)

Delenie metód :

Podľa prameňa získavania vedomostí metódy delíme na:

1. Slovné metódy

Zdrojom informácií pri slovných metódach je hovorená, tlačená alebo písaná reč. Tieto metódy môžu byť monologické, kde zdrojom poznatkov je slovo učiteľa, a patrí k nim rozprávanie, vysvetľovanie, opis, prednáška. Slovné metódy sú aj dialogické, kde

zahŕňame rozhovor a besedu, patrí sem aj metóda práce s knihou, kde zdrojom poznatkov je tlačené slovo.

2. Názorné metódy

Názorné metódy spočívajú v názornom predvedení predmetov, činností a javov. Deťom majú sprostredkovať spoznávanú skutočnosť a vyvolávať v ich vedomí zmyslové zážitky. Patria k nim: demonštrovanie, pozorovanie a exkurzia.

3. Praktické metódy

Pri praktickej metóde zdrojom poznania je aktívna činnosť.

Podľa charakteru poznávacej činnosti detí delíme metódy na:

1. Informačnoreceptívne metódy

Informačnoreceptívna metóda je taká metóda, kedy učiteľ oznamuje žiakom informácie v hotovej podobe, čiže ich informuje a žiaci tieto informácie prijímajú prostredníctvom receptorov.

2. Reproductívne metódy

Základným znakom reproductívnej metódy je reproductcia a opakovanie činnosti.

3. Problémový výklad

U tejto metódy ide o myšlienkový dialóg učiteľa so žiakmi. Učiteľ kladie otázky, ktoré stimulujú myslenie.

4. Heuristické metódy

Heuristické metódy sú metódy, kedy žiaci sa aktívne zúčastňujú na objavovaní nových poznatkov, na osvojovaní učiva. Neriešia však samostatne celé úlohy, ale len ich časti.

5. Výskumné metódy

Pri výskumných metódach učiteľ alebo žiaci nastolia problémovú úlohu, ktorej vyriešenie si vyžaduje objavenie neznámych vedomostí alebo ich aplikáciu.

Metódy rozvíjania reči, pregramotných kompetencií:

1. Metódy rečového cvičenia: rozhovor učiteľky s deťmi, beseda, diskusia, metóda diskusná sieť, metóda riadenej diskusie, hádanky, opis predmetov, rozprávanie podľa obrázka, rozprávanie o zážitkoch, rozprávanie o príbehoch z vlastného života, vymýšľanie príbehov, zostavovanie listov, spoločné čítanie.

2. Metódy jazykového cvičenia: predvádzanie, napodobňovanie, experimentovanie, orientácia pomocou slov, porovnávanie významu slov, analogické napodobňovanie, porovnávanie a kontrastné porovnávanie.

3. Inovačné metódy: počúvanie detí a rozprávanie sa s nimi, obťahovanie písmen, písanie vlastného mena, dopĺňanie slov do napísaných viet, metóda tvorby časopisov deťmi, metóda jazykovej skúsenosti, metóda analýzy príbehov s tvorbou hypotéz, písanie príbehov, metóda čítania náučných textov s tvorbou hypotéz.

V materskej škole využívame aj aktivizujúce metódy: Pojem aktivizácia znamená vzbudenie, vyvolanie činnosti a jej usmerňovanie u dieťaťa v procese výučby v intenciách cieľov školy, spoločnosti, jedinca. Najprirodzenejšími metódami učenia sa a rozvoja dieťaťa vo veku do ôsmich rokov je metóda hrania, metóda skúmania a bádania, metóda pozorovania, experimentovania, metóda diskutovania .

(Zdroj: www.spv-zv.sk)

Na tvorivé riešenie problémov sú veľmi vhodné heuristické návody. Heuristika je metóda tvorivého riešenia problémov a slúži aj na rozvoj tvorivosti žiakov.

Patria sem:

DITOR

Autormi tohto heuristického návodu sú M. Zelina a M. Zelinová (1990).

Názov je odvodený od začiatočných písmen.

1. krok riešenia D: definuj problém
2. krok riešenia I: informuj sa o probléme
3. krok riešenia T: tvor riešenia, nápady, hypotézy
4. krok riešenia O: ohodnoť nápady, riešenia
5. krok riešenia R: realizuj vybrané riešenia v praxi

Metódu DITOR môžeme využiť pri realizovaní akcií, kedy sa deti aktívne zúčastňujú na príprave, a tým zvýšime ich radosť, motiváciu, zodpovednosť, znížime ich obavy z neznámeho, nepoznaného a pomôžeme im pri tom zminimalizovať pocit úzkosti, strachu a samoty v novom prostredí a taktiež posilníme ich sociálne väzby a rozvinú sa ich schopnosti samostatne riadiť svoj život a vytvoríme im široký priestor pre tvorivosť.

Metódu DITOR môžeme využiť napríklad pri organizácii oslavy dňa matiek nasledovne:

1. Definujeme problém: ako pripravíme Deň matiek, aby to bol pekný deň a aby sa všetci dobre cítili.
2. Informujeme sa o probléme: prečítame si na túto tému článok, zistíme, čo by sa mohlo na tejto oslave odohrávať, spýtame sa skúsenejších, ako sa organizuje oslava.
3. Tvoríme riešenia: navrhne konkrétne čísla programu.
4. Ohodnotíme nápady: kriticky zhodnotíme jednotlivé nápady a zvolíme najlepšie možnosti, ako recitovanie básničiek, divadelná scénka a iné.
5. Realizujeme vybrané riešenia v praxi: nácvik programu, vystúpenie pred rodičmi a poučenie z chýb, ktoré sa objavili. (Zelinová, M. , 2007)

Brainstorming

Podstatou tejto metódy je tvorba čo najväčšieho počtu nápadov na danú tému. Základnou podmienkou aby sme mohli používať brainstorming je vytvorenie dôvernej atmosféry, slobody a každý účastník musí vedieť, že sa mu nikto nebude posmievať za to čo povie, ale práve naopak, že získa podporu od ostatných.

Pravidlá tejto metódy:

1. Pravidlo zákazu kritiky,
2. Pravidlo uvoľnenia fantázie,
3. Pravidlo čo najväčšieho počtu nápadov,
4. Pravidlo vzájomnej inšpirácie,
5. Pravidlo úplnej rovnosti účastníkov.

Brainstorming využívame ako hravú aktivitu, kedy dieťa sa naučí vymýšľať a vytvorí si predpoklady pre zlepšenie vzájomných vzťahov v skupine. (Zelinová, M. , 2007)

Situačná metóda

Situačné metódy poznáme modelové a problémové. Žiaci obdržia opis istej situácie alebo prípadu z oblasti prebratého učiva, výchovy, medziľudských vzťahov.

Inscenačná metóda

Žiaci budú inscenovať určitú simulovanú sociálnu situáciu. Potom sa v diskusii pokúsia nájsť východisko zo situácie, čiže riešenie problému.

Metóda riešenia problémov

Táto metóda využíva projektové a kooperatívne učenie sa a vyučovanie. Problémom sa rozumie to, keď jedinec pozná cieľ, ktorý chce a má alebo musí dosiahnuť, ale nepozná

cesty, spôsoby, metódy, prípadne stratégie, ako ho dosiahnuť. Pri riešení učebného problému ide o produktívne – tvorivé myslenie.

Projektová metóda

Pod projektovou metódou sa rozumie vyučovacia metóda, pri ktorej sú žiaci vedení k riešeniu komplexných problémov a získavajú skúsenosti praktickou činnosťou a experimentovaním.

Metóda tvorivej dramatiky

Tvorivá dramatika je postavená na zážitku. Učenie zážitkom v sebe zahŕňa skúmanie osobných pocitov, postojov a hodnôt. Jadrom metód tvorivej dramatiky je hra v role.

Metóda hrania rolí

Dieťaťom prevzatá a predstieraná rola je príležitosťou na sebarealizáciu svojich kompetencií, ako aj na sebareprezentáciu svojich doterajších poznatkov, ktoré o charaktere prevzatej roly má. Tieto prezentuje a v hre ako takej, ďalej si ich rozvíja a skvalitňuje.

Metóda konceptuálneho mapovania

Konceptuálne mapovanie čiže pojmové mapy ako kvalifikovaná odpoveď na otázku, ako vnímať a organizovať prechod od detských i učiteľových nejasných, spontánných predstáv k vedeckým konceptom. Vytvárané MAPY slúžia ako nástroj usporiadaného organizovania a vizualizácie myslenia a poznatkov z obsahu vybraného konceptu – kľúčového slova, ktoré má dvojakú funkciu:

- v konfrontácii s dieťaťom slúži na skvalitňovanie a progresívne rozvíjanie myšlienok a poznatkov, na reflexiu, formalizovanie poznatkov so zámerom logicky ich organizovať a porovnávať
- v konfrontácii s učiteľom slúži na individualizovanie potenciálnych poznávacích a operatívnych ciest, motivácie a kognitívny rozvoj dieťaťa.

Metóda hlasného uvažovania

Ak učiteľ poskytuje dieťaťu čas a priestor na verbálne prejavy, podporuje a rozvíja komunikačné spôsobilosti dieťaťa.

Metóda diskutovania

Má svoje nezastupiteľné miesto v procese výučby v materskej škole. Deti potrebujú to, čo si myslia a čo sa učia tiež vyjadriť verbálne, ale aj s využitím kresby, trojrozmerných modelov a pod.

Argumenty „za a proti“

Je metóda hľadania, triedenia, rozvíjania rozumových schopností a vlastných záujmov. Táto metóda je iná forma vedenia diskusie. Po zvolení problému prebieha argumentovanie.

Neobývaný ostrov

Ide o dosiahnutie efektívnej spolupráce v skupine a vytváranie medziľudských vzťahov, prijímanie individuálnych a skupinových rozhodnutí. (<http://www.mssvantnerova.eu>)

Spomedzi množstva rôznych metód je pre deti predškolského veku najvhodnejšie uplatňovať a zaradiť metódu zážitkového učenia, čiže metódu hry. V materskej škole sa uplatňuje princíp aktivity dieťaťa, v ktorej dominuje hra ako dominantný prostriedok rozvoja osobnosti dieťaťa. Hra je prirodzená činnosť detí. Pre zdravý vývin je rovnako dôležitá ako výživa a spánok. Hrou sa deti učia a zároveň im poskytuje radosť a zábavu.

Hra je z pohľadu didaktiky materskej školy efektívnou metódou, stratégiou, edukačným prostriedkom, ako i možnou formou učenia sa a rozvoja osobnosti dieťaťa a tiež učiteľovho vyučovania. Hru, ktorú využíva dieťa a učiteľ v procese výučby, nazývame didaktickou hrou.

Hra má niekoľko funkcií: socializačnú, motivačnú, kognitívnu, kreatívnu, komunikatívnu. Hra má rozvíjať komplexne celú osobnosť dieťaťa. Hra koordinuje sieť učebných stratégií tak, že ich spája, a tak má učenia sa pre dieťa zmysel. Zrealizovať výber hier a dôsledne sa na hru pripraviť vyžaduje od učiteľa osvojiť si mnohé kompetencie. (Zdroj: <http://www.zvedaveslniecka.estranky.sk>)

Z hľadiska postavenia hry v predškolskej edukácii sa stala hra a hrová činnosť významnou náplňou tematických okruhov Ja som, Ľudia, Kultúra a Príroda v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0.

Tematický okruh **Ja som** je zameraný na rozvoj osobnostných kompetencií, zmyslov, vzťahov v rodine, na sebaopoznanie, sebaaprezentáciu, na sociálne, motorické a kognitívne vnímanie života dieťaťa.

Tematický okruh **Ľudia** je zameraný na rozvoj sociálnych skúseností a vzťahu ku spoločnosti ľudí, kontakty so skupinami ľudí, na oboznámenie sa s pracovnými a

inými skupinami ľudí, na rozvoj predstáv o miestach kde žijú ľudia, o multikultúre, etnikách a rasách.

Tematický okruh **Príroda** je zameraný na rozvoj elementárnych zákonitostí života na Zemi, prírodných javoch, živých a neživých predmetov, na utváranie kladného vzťahu k prírode, získavanie poznatkov o Zemi a vesmíre.

Tematický okruh **Kultúra** je zameraný na rozvoj kontaktov dieťaťa so svetom duševných činností ľudí, rozvoja vnímania a uplatňovania hudobnej, literárnej a výtvarnej kultúry.

Tieto štyri tematické okruhy sa navzájom prelínajú a zahŕňajú v sebe tri vzdelávacie oblasti rozvoja osobnosti dieťaťa a to perceptuálno- motorickú, kognitívnu a sociálno- motorickú do ktorých sa integrujúco včleňuje hra. (Štátny vzdelávací program ISCED 0 - predprimárne vzdelávanie, 2008)

Hra je nielen hlavným prostriedkom rozvoja osobnosti dieťaťa predškolského veku, ale aj významnou výchovno-vzdelávacou metódou. Preto sa javí potreba v materskej škole uplatňovať čo najviac učenie hrou vo všetkých organizačných formách denného poriadku v materskej škole.

Hra je vďačným, ale veľmi náročným problémom pozorovania, skúmania, pedagogického diagnostikovania ale aj výskumu v priestore materskej školy. Vyžaduje si mnoho pedagogického úsilia a času. (Zdroj: <http://www.zvedaveslniecka.estranky.sk>)

Najdôležitejšími vývinovými úspechmi predškolského veku sú osvojenie reči a socializácia dieťaťa, ktorá sa završuje dosiahnutím sociálnej spôsobilosti dieťaťa, ako jednej zo zložiek školskej zrelosti alebo pripravenosti. Súčasné skúsenosti potvrdzujú, že deti prichádzajúce do základnej školy z rodinného prostredia dosahujú v školskej pripravenosti nižšiu úroveň, najmä v sociálnej spôsobilosti, oproti deťom s dlhodobou pravidelnou dochádzkou. Emocionálna inteligencia sa najvýraznejšie nadobúda práve v predškolskom veku a práve v tomto vývinovom období majú svoj pôvod počiatky rozličných porúch a neuróz. (Zdroj: <http://www.ceresnicky.estranky.sk>)

Záver

Tak ako aj dospelí ľudia, aj deti sú ojedinelé. Sú takzvané bezproblémové deti, ktoré nástup do základnej školy zvládajú bez akýchkoľvek ťažkostí. Nároky školy im nerobia problém. Ale v dnešnej dobe sa častejšie stretávame s problematickými deťmi, ktoré sa oveľa ťažšie adaptujú do nového kolektívu, ťažko prijímajú nové nároky. Práve týmto deťom treba venovať väčšiu pozornosť, v opačnom prípade sú tieto deti ťažko ovládateľné, psychicky labilné, často chorľavé. Tieto fakty nemálo vplyvajú aj na školskú dochádzku, na výsledky v škole a tiež správanie sa v kolektíve. K týmto problémom napomáha aj dnešný rýchly a stresujúci svet. Rodičia venujú oveľa menej času psychickému vývinu dieťaťa, lebo sa snažia zabezpečiť rodinu po materiálnej stránke. Sú však prípady, kde rodičia tiež z dôsledku naháňania peňazí z núteného dôvodu sa nemôžu venovať viac deťom, ale z finančnej tiesne ich ani do materskej školy nemôžu prihlásiť. Mali by sme si však uvedomiť, že aj rodinné prostredie vplyva na formovanie jedinca. Je dôležité, aby dieťa navštevovalo materskú školu skôr ako rok pred povinnou školskou dochádzkou, a to z dôvodu väčšej starostlivosti o formovanie profilu absolventa. V materskej škole sa tomuto venujú odbornejšie, čo môže napomôcť k ľahšiemu štartu do základnej školy. Existujú však aj ojedinelé prípady, ktoré aj napriek snahe rodičov a navštevovania materskej školy v plnom rozsahu nie sú vhodné na nástup do základnej školy, nezvládajú nároky školy. Na tieto skutočnosti by mali rodičov upozorniť pedagógovia a rodič by to mal prekonzultovať so psychológom, odborne sa poradiť ako najlepšie by mohol pomôcť dieťaťu. Nie každý rodič akceptuje návrh odborníka, s čím môže zhoršiť psychický stav a zdravý vývoj dieťaťa. Je dôležité pred nástupom do povinnej školskej dochádzky určiť školskú pripravenosť, aby sme včas predošli komplikáciám. Našťastie sa tejto problematike začalo venovať vo väčšej miere, a preto rodič má viac možností, ako pomôcť dieťaťu, aby nároky školy zvládalo bez problémov.

Cieľom mojej práce bolo poukázať, že nie všetky deti sú schopné zvládať nároky školy, že je dôležité určiť školskú pripravenosť pred nástupom do prvého ročníka základnej školy, a dôležitosť spolupráce medzi rodinou a pedagógom. Mali by sme si uvedomiť, že dieťa je len dieťa a nemali by sme naň klásť vysoké nároky.

Rodičia si neuvedomujú dôležitosť kľúčových kompetencií a preto tomu nevenujú dostatočnú pozornosť. Naopak v materskej škole každý pedagóg má za povinnosť hravou formou viesť dieťa a rozvíjať jeho kompetencie primerane k veku dieťaťa. Hlavným prínosom tejto práce je, že každé dieťa potrebuje osobitnú pozornosť. Je potrebné dostatočne sa im venovať od útleho veku, aby sa vedelo vysporiadať so všetkými úskaliami v živote, aby každý problém riešilo rozumne bez psychickej ujmy.

Zoznam použitej literatúry

1. ĎURIČ, L. - BRATSKÁ, M., et. al. 1997. *Pedagogická psychológia- terminologický a výkladový slovník*. Bratislava: MEDIA TRADE, spol. s. r. o., 1997. 463s. ISBN 80-08-02498-4
2. KAČÁNI, V. - et. al. 2004. *Základy učiteľskej psychológie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2004. 230s. ISBN 80-10-00429-4.
3. KOLEKTÍV AUTOROV, 2008. *Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie*. Bratislava: Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, 2008. ISBN 978-80-969407
4. KURINCOVÁ, V. - SLEZÁKOVÁ, T. 2009 *Žiak na začiatku školskej dochádzky- Edukačná podpora učiteľov a rodičov*. Nitra: PF UKF v Nitre, 2009. 158s. ISBN 978-80-8094-457-5.
5. SLEZÁKOVÁ, T. - TIRPÁKOVÁ, A. 2006. *Adaptácia dieťaťa na školu- Súčasné pohľady pedagogickej teórie a výskumu*. Nitra: Pedagogická Fakulta UKF v Nitre, 2006. 191s. ISBN 80-8050-968-9.
6. VEREŠOVÁ, M. 2007 *Rozvoj osobnosti žiaka*. Nitra: CCV PF UKF v Nitre, 2007. 69s. ISBN 978-80-8094-251-9.
7. ZELINOVÁ, M. 2007. *Hry pro rozvoj emocií a komunikace*. Praha: Portál, s. r. o., 2007. 139s. ISBN 978-80-7367-197-6.
8. BALUCHOVÁ, D. : *Školská zrelosť a pripravenosť* [online]. Bratislava: ORBIS IN, s.r.o. [cit.2010-05-02]. Dostupné na internete:
<http://www.mamaaja.sk/ActiveWeb/Article/2006/skolska_zrelost_a_pripravenost.htm>
9. BLAŠKO, M.: *Úvod do modernej didaktiky I* [online]. [cit.2010-05-05]. Dostupné na internete: <<http://www.web.tuke.sk/kip/download/vuc02.pdf> >
10. ČOPÍKOVÁ, L., *Detská kresba* [online]. [cit.2010-05-18]. Dostupné na internete:
<<http://zdravedieta.rodinka.sk/index.php?id=192>>

11. Elokovaná Materská škola Šenkvice, *Ako pripraviť dieťa na úspešný vstup do MŠ* [online]. eStránky.sk. [cit.2010-05-02]. Dostupné na internete:

<<http://www.ceresnicky.estranky.sk/clanky/zapis-do-ms/ako-pripravit-dieta-na-uspesny-vstup-do-ms>>

12. ERIKA, *Hračky, ktoré učia deti rozmyšľať!* [online]. [cit.2010-05-18]. Dostupné na internete: <<http://zena.atlas.sk/hracky-ktore-ucia-deti-rozmyslat/deti/babatka/503512.html> >

13. MAJZLAN, O., *Funkcie rodiny* [online]. [cit.2010-05-06]. Dostupné na internete: <http://www.fedu.uniba.sk/fileadmin/user_upload/.../rodinna.../SR3.ppt>

14. MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SR, *Štátny vzdelávací program, školský vzdelávací program* [online]. [cit.2010-05-02]. Dostupné na internete:

<<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=34>>

15. MIKSA/ REDAKCIA, *Aj ja už pôjdem do školy! (1.)* [online]. [cit.2010-05-02].

Dostupné na internete: <<http://www.rodinka.sk/index.php?id=96253>>

16. PAJTINKOVÁ, Ľ. : *Deti sa budú učiť už pred školou* [online]. Ecopress,a.s. [cit.2010-05-18]. Dostupné na internete:

<<http://hnonline.sk/vzdelavanie/c1-37259660-deti-sa-budu-ucit-uz-pred-skolou>>

17. PODHÁJECKÁ, M., GMITROVÁ, V., *Hra v teoretickom a praktickom kontexte* [online]. [cit.2010-05-18]. Dostupné na internete:

<<http://www.zvedaveslniecka.estranky.sk/clanky/dokumenty/hra-v-teoretickom-a-praktickom-kontexte> >

18. RODIČIA A JA, *Hry a zábava* [online]. [cit.2010-05-18]. Dostupné na internete:

<<http://www.rodiciaaja.sk/?page=hryzabava.html>>

19. SMETANOVÁ, Z. školský špeciálny pedagóg: *Kedy je dieťa pripravené na vstup do školy?* [online]. [cit.2010-05-02]. Dostupné na internete:

<http://www.zsmartinskaza.edu.sk/...pedagog../kedy_je_dieta_pripravene_%20na_skolu.doc>

20. STRAPKOVÁ, K. : *Kompetencie* [online]. [cit.2010-05-08]. Dostupné na internete:

<<http://www.spv-zv.sk/publikacie/kompetencie.doc> >

21. STRÍČKOVÁ, G., *Aktivizujúce metódy v edukácii v predškolskom veku* [online]. eStránky.sk. [cit.2010-05-15]. Dostupné na internete:

<http://www.mssvantnerova.eu/vismo/dokumenty2.asp?id_org=400035&id=1318&p1=1277>

22. ŠPÚ: *Kurikulárna transformácia*. [online]. Publikované 2005.

[cit.2010-05-18]. Dostupné na internete:

<http://www.statpedu.sk/buxus/generate_page.php?page_id=698>

23. ZVEDAVÉ SLNIEČKA: *Predprimárne vzdelávanie* [online]. [cit.2010-05-18].

Dostupné na internete:

<<http://www.zvedaveslniecka.estranky.sk/clanky/dokumenty/predprimarne-vzdelavanie>>

24. ŽELINSKÁ, A. školský špeciálny pedagóg: *Školská zrelosť* [online]. eStránky.sk. [cit.2010-05-02]. Dostupné na internete:

<<http://www.alenaz.estranky.sk/stranka/skolska-sposobilost>>